

УДК 658.030.1

А. Д. Чикуркова,
д. е. н., професор,

Заклад вищої освіти "Подільський державний університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8867-4357>

В. С. Гнидюк,

к. с.-г. н., докторант,

Заклад вищої освіти "Подільський державний університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-8239-3802>

І. В. Равлюк,

аспірант, Заклад вищої освіти "Подільський державний університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7023-9721>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.21.43

НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

A. Chykurkova,

Doctor of Economic Sciences, Professor (Economy), Higher Educational Institution "Podillia State University"

V. Hnydiuk,

PhD in Agricultural Sciences, Doctoral Student, Higher Educational Institution "Podillia State University"

I. Ravliuk,

PhD student, Higher Educational Institution "Podillia State University"

DIRECTIONS OF STRATEGIC MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

Мета. Мета статті полягає в узагальненні та удосконаленні теоретико-методичних і практичних підходів до стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств.

Методика дослідження. При написанні статті було використано сукупність загальнонаукових та специфічних методів економічних досліджень: абстрактно-логічний метод (при обґрунтуванні проблематики процесів інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки, виявленні проблемних ситуацій в управлінні інноваціями, визначенні факторів впливу на інноваційний розвиток підприємства; дослідженні концепції інноваційного розвитку та її основних напрямів; змістовного наповнення категорії "інноваційний розвиток"); методи порівняння та наукового синтезу (при обґрунтуванні та систематизації видів інновацій, напрямів інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору економіки, обґрунтуванні процедур і дій з формування та реалізації стратегій інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору економіки); методи табличного і графічного відображення одержаних результатів досліджень.

Результати дослідження. Дослідження стану розробленості вітчизняними науковцями проблематики управління інноваційним розвитком підприємств показало, що воно має фокусуватись на таких напрямках: макроекономічний — з позицій якого інноваційний розвиток здебільшого ототожнюється з науково-технічним прогресом; мікроекономічний — де інноваційний розвиток постає як сукупність нових методів, засобів і шляхів реалізації інноваційних можливостей підприємства; результатний — орієнтований на науковий результат, при якому інноваційний розвиток розглядається як кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності; процесний — в якому інноваційний розвиток пов'язується з процесами створення, впровадження, поширення нововведень та спирається на такі поняття, як інноваційна діяльність та інноваційний процес.

Дослідження існуючих думок науковців щодо змістовного наповнення категорії "інноваційний розвиток" показало, що він розглядається як процес збалансованого вдосконалення різних сфер діяльності суб'єктів господарювання на основі впровадження науково-технічних, організаційно-комунікаційних і фінансово-економічних інновацій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності, ділової активності, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності суб'єктів господарювання.

Стабілізація положення в аграрному секторі, вихід галузі з кризового стану неможливі без активізації інноваційної діяльності та формування інноваційного напрямку розвитку, адже при існуючому рівні конкуренції та постійній технологічній зміні саме інноваційний вектор розвитку є рушійною складовою економічного зростання країни. За допомогою інновацій підприємства аграрного сектору мають можливість стати лідерами у конкурентній боротьбі, однак досягнення цієї мети можливе лише за умови повноцінного та успішного функціонування всіх складових системи розвитку аграрного сектору економіки, ключовим компонентом якої є інноваційно-орієнтований розвиток.

Принципами формування стратегії інноваційного розвитку підприємств, які можливо застосувати до підприємств аграрного сектору, є: виявлення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку; моніторинг змін ринкового середовища та вивчення його впливу на інноваційний розвиток підприємств; дослідження і прогнозування кон'юнктури ринку підприємств галузей національної економіки, а також їх основних економічних показників діяльності; аналіз діючої стратегії розвитку підприємств та її можливої зміни щодо інноваційних можливостей підприємств.

Агропромислова сфера потребує вже сьогодні впровадження інноваційних розробок, а державі необхідно час для відновлення наукового потенціалу. Стратегічним завданням держави в цьому процесі має стати запровадження інституцій, які здатні створити належні умови для ефективного запозичення найкращих інноваційних продуктів та просування їх у діяльність підприємств аграрного сектору України. Заходи мають покращити матеріально-технічну базу, з метою її оновлення, зменшити витрати на виробництво, сприятимуть підвищенню продуктивності праці та енергозаощадженню, дадуть змогу покращити якість та асортимент аграрної продукції та як наслідок, підвищити конкурентоспроможність аграрних підприємств на зовнішніх ринках.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в окресленні напрямів стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств, обґрунтуванні процедур і дій з формування та реалізації стратегій інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору економіки.

Практична значущість результатів дослідження. Виявлені в результаті проведених досліджень теоретико-практичні аспекти стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств, пріоритети і ціннісні орієнтири управління інноваціями є визначальними для подальшого вирішення практичного завдання з формування та реалізації стратегій інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору економіки.

Goal. The purpose of the article is to summarize and improve theoretical and methodological and practical approaches to strategic management of innovative development of enterprises.

Research methodology. When writing an article, a set of general scientific and specific methods of economic research was used: abstract-logical method (in substantiating the problems of processes of innovative activity of enterprises of the agricultural sector of economy, identifying problematic situations in managing innovation, determining factors of influence on innovative development of the enterprise; the main directions; methods of comparison and scientific synthesis (in substantiation and systematization of types of innovations, directions of innovative development of enterprises of the agricultural sector of economy, substantiation of procedures and actions on the formation and implementation of strategies of innovative development of enterprises of agricultural sector of economy); Methods of table and graphical display of the obtained research results.

Results of the research. The study of the state of development of domestic scientists problems of managing innovative development of enterprises, showed that it should focus on the following areas: macroeconomic-from which innovative development is mostly identified with scientific and technological progress; microeconomic — where innovative development appears as a set of new methods, means and ways of realization of innovative capabilities of the enterprise; result-focused on a scientific result, in which innovative development is considered as the end result of scientific or scientific and technical activity; Process — in which innovative development is associated with the processes of creation, implementation, spread of innovations and relies on concepts such as innovative activity and innovation process. The study of existing opinions of scientists on meaningful filling of the category "innovative development" has shown that it is considered as a process of balanced improvement of various spheres of business entities on the basis of the introduction of scientific, technical, organizational, communication and financial and economic innovation, aimed at increasing competitiveness, business activity, ensuring financial stability, liquidity and solvency of economic entities. Stabilization of position in the agricultural sector, the exit of the industry from the crisis are impossible without intensifying innovative activity and the formation of innovative direction of development, because at the existing level of competition and constant technological variables, the innovative vector of development is the driving component of economic growth of the country. With the help of innovations of the agricultural sector enterprise have the opportunity to become leaders in competition, but this goal is possible only if the full and successful functioning of all components of the system of development of the agricultural sector of the economy, the key component of which is innovative-oriented development. The principles of forming a strategy of innovative development of enterprises that can be applied to the enterprises of the agricultural sector are: identification of priority areas of innovative development; monitoring changes in the market environment and studying its impact on the innovative development of enterprises; research and forecasting of the market of enterprises of the national economy of enterprises, as well as their main economic indicators of activity; Analysis of the current enterprise development strategy and its possible change in the innovative capabilities of enterprises. The agro-industrial sphere is needed today to introduce innovative developments, and the states need time to restore scientific potential.

The strategic task of the state in this process should be the introduction of institutions that are able to create the right conditions for the effective borrowing of the best innovative products and promotion of them in the activities of enterprises of the agricultural sector of Ukraine. Measures should improve the material and technical base, in order to update it, reduce production costs, help improve labor productivity and energy saving, improve the quality and range of agricultural products and, as a consequence, increase the competitiveness of agricultural enterprises in foreign markets.

The scientific novelty of the research results is to define the directions of strategic management of innovative development of enterprises, to substantiate procedures and actions on the formation and implementation of strategies of innovative development of enterprises of agricultural sector of economy.

The practical significance of the results of the study. The research has been conducted as a result of the theoretical and practical aspects of strategic management of innovative development of enterprises, priorities and value orientations of innovation management are decisive for further solving the practical problem for the formation and implementation of strategies of innovative development of enterprises of agricultural sector of economy.

Ключові слова: інновації, стратегія, підприємство, управління, стратегічне управління, інноваційний розвиток, аграрний сектор економіки.

Key words: innovation, strategy, enterprise, management, strategic management, innovative development, agrarian economy sector.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інноваційний характер виробництва є одним з найвагоміших факторів, що визначають успішність діяльності підприємства в ринковому середовищі, його фінансову стабільність та конкурентоспроможність. Особливої уваги цей чинник набуває в умовах ринкової трансформації національної економіки України, коли інновації слід розглядати як ресурс підвищення конкурентоспроможності продукції окремих підприємств, галузей та промисловості в цілому не лише на вітчизняному ринку, але й на міжнародному. Як свідчить практика, стратегічний успіх підприємства залежить від реалізації стратегій його інноваційного розвитку. Впровадження будь-якої стратегії вимагає певних змін на підприємстві, а запровадження змін стикається з опором і численними проблемами і перешкодами. Мистецтво стратегів полягає не тільки у формулюванні ефективної стратегії, але й в успішному управлінні процесом стратегічних змін і розвитком підприємства.

Тому узагальнення та оцінка тенденцій процесів інноваційної діяльності, а також обґрунтування пріоритетних напрямів стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств є вкрай важливою проблемою.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню основних напрямів еволюційного розвитку концепції інноваційного розвитку та інноваційної діяльності підприємств присвячено праці таких науковців, як: Адаменко О.А., Волощук Л.О., Данько М.І., Дикань В.А., Калініченко Л.А., Людвік І.І., Скрипник В.В., Федірець О.В., Чіков І.А., Шаманська О.І.,

Юрчук Н.П. та ін. Питанням стратегічного управління підприємствами та розробки стратегії інноваційного розвитку приділено увагу в працях таких вітчизняних учених-економістів, як: Красношпка В.В., Лепейко Т.І., Ліпич Л.Г., Пархоменко Т.В., Радіщук Т.П., Соколюк С.Ю., Федірець О.В., Чикуркова А.Д. та ін.

Проте, незважаючи на вагомий внесок багатьох науковців у розв'язання проблеми стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств, розроблення методологічних і концептуальних наукових підходів, визначення практичних аспектів формування стратегії інноваційного розвитку потребують подальшого, більш глибокого дослідження.

Необхідність подальшого удосконалення існуючих і розроблення нових методологічних положень й прикладних аспектів забезпечення формування стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств в аграрному секторі економіки зумовило актуальність дослідження, вибір його теми, формулювання мети та завдань.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Враховуючи актуальність і потребу у подальшому розкритті теоретичних і практичних положень даної проблематики, можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в узагальненні та удосконаленні методологічних положень й прикладних аспектів стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств в аграрному секторі економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливими тенденціями розвитку світової економіки є глобалізація, посилення конкуренції,

зміна її принципів, а також зростання ролі інновацій у технічному прогресі. Інноваційний розвиток в сучасності є основним напрямом не тільки соціально-економічного прогресу, а й конкурентної переваги бізнесу. Інноваційний розвиток в діяльності підприємств набуває все більшого поширення, але при цьому мало вивчена і структурована тема з наукової та практичної точки зору. Науковцями вже сформовано базові теоретичні положення сутності, структури, механізму реалізації інноваційного розвитку, але постійна зміна технологічного прогресу вимагає оновлення розвитку цього напрямку.

Дослідження свідчать, що для того, щоб займати лідируючі позиції, керівництво підприємств-лідерів завжди шукало шляхи для виходу на нові ринки для завоювання попиту, для підвищення рівня своєї конкурентоспроможності, і все це досягалось завдяки використанню людського ресурсу, а саме використанню його креативного мислення, що надавало можливість продукувати ефективні рішення та виробляти продукцію або послуги інноваційного характеру. Дослідження стану розробленості вітчизняними науковцями проблематики управління інноваційним розвитком підприємств, показало, що воно має фокусуватись на таких напрямках:

макроекономічний -інноваційний розвиток здебільшого ототожнюється з науково-технічним прогресом;

мікроекономічний — інноваційний розвиток постає як сукупність нових методів, засобів і шляхів реалізації інноваційних можливостей підприємства [1];

результатний — орієнтований на науковий результат, при якому інноваційний розвиток розглядається як кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності;

процесний — інноваційний розвиток пов'язується з процесами створення, впровадження, поширення нововведень та спирається на такі поняття, як інноваційна діяльність та інноваційний процес [2].

Дослідження існуючих думок науковців щодо змістовного наповнення категорії "інноваційний розвиток" показало, що він розглядається як процес збалансованого вдосконалювання різних сфер діяльності суб'єктів господарювання на основі впровадження науково-технічних, організаційно-комунікаційних і фінансово-економічних інновацій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності, ділової активності, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності суб'єктів господарювання [3].

Інноваційний розвиток — це діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення потреб споживачів та підвищення ефективності господарювання; це розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства [4].

Інноваційний розвиток необхідно розглядати як об'єкт управління та аналізу з позиції процесу та з позиції результату:

1) інноваційний розвиток підприємства — це процес розвитку за рахунок формування та використання інноваційного потенціалу, спрямований на якісні зміни стану підприємства;

2) інноваційний розвиток підприємства — це позитивні якісні зміни стану підприємства (що знаходять відображення в підвищенні показників ефективності діяльності, конкурентоспроможності, зростанні ринкової вартості тощо) в результаті здійснення інноваційної діяльності, формування та ефективного використання інноваційного потенціалу [2, 3].

Управління інноваціями являє собою комплексний процес формування, розповсюдження та використання інноваційних креативних ідей, які сприяють підвищенню ефективності роботи підприємства в стратегічній перспективі. Інновація в процесі свого розвитку (життєвому циклі) змінює конфігурації, формуючись і адаптуючись від ідеї до введення. Інноваційний процес, як і будь-який інший, обумовлений складною взаємозалежністю багатьох чинників. Використання у підприємницькій практиці того чи іншого варіанту форм організації інноваційних процесів визначають три фактори:

— зовнішні фактори (політико-економічний стан, обставини, типи ринкових відносин, характер конкурентної боротьби, практика державно-монополістичного регулювання тощо);

— внутрішні фактори (присутність лідерів у галузі та команди їх підтримки, фінансово-матеріально-технічний потенціал, що використовується, розміри, організаційно-технологічна структура, культура підприємства, зв'язки із зовнішнім середовищем тощо);

— специфіка самого процесу інноваційної діяльності як об'єкту стратегічного управління (рис. 1).

Інноваційна діяльність приводить до зміни в економіці, промисловості, суспільстві, в поведінці покупців, виробників, працівників, тому вона завжди повинна орієнтуватися на ринок, керуватися його потребами, тобто забезпечує інноваційний розвиток підприємств для утримання їх на ринку [5].



Рис. 1. Управління інноваційним розвитком підприємства

Джерело: складено за дослідженнями автора.

Результати впровадження інноваційного розвитку на підприємстві наведено на рис. 2.

Систематизація існуючих підходів щодо класифікацій видів інновацій наведена на рис. 3.

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що фундаментальною науковою основою формування інноваційного розвитку є наукове підґрунтя, яке формувалося протягом більше ста років, під впливом різних факторів.

Інноваціям притаманна як науково-технічна новизна, використання у виробництві, так і комерційна реалізація. Комерційний аспект виокремлює інновацію посеред інших нових ідей, і забезпечує економічний ефект, який ґрунтується на потребах ринку [6].

Слід зазначити, що управління — це сфера, в якій відбувається перетворення та реалізація економічних законів розвитку суспільства, форм організаційно-економічних відносин,

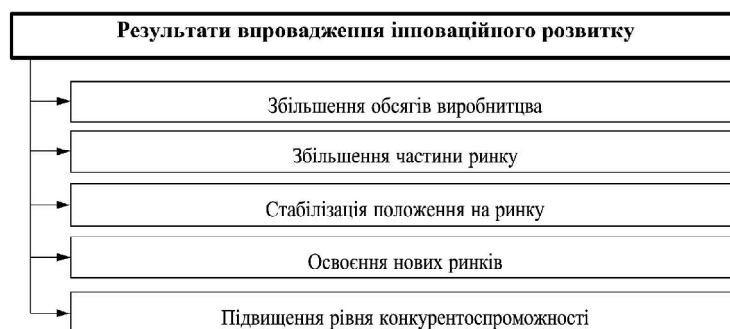


Рис. 2. Результати впровадження інноваційного розвитку підприємств

Джерело: складено за дослідженнями автора.

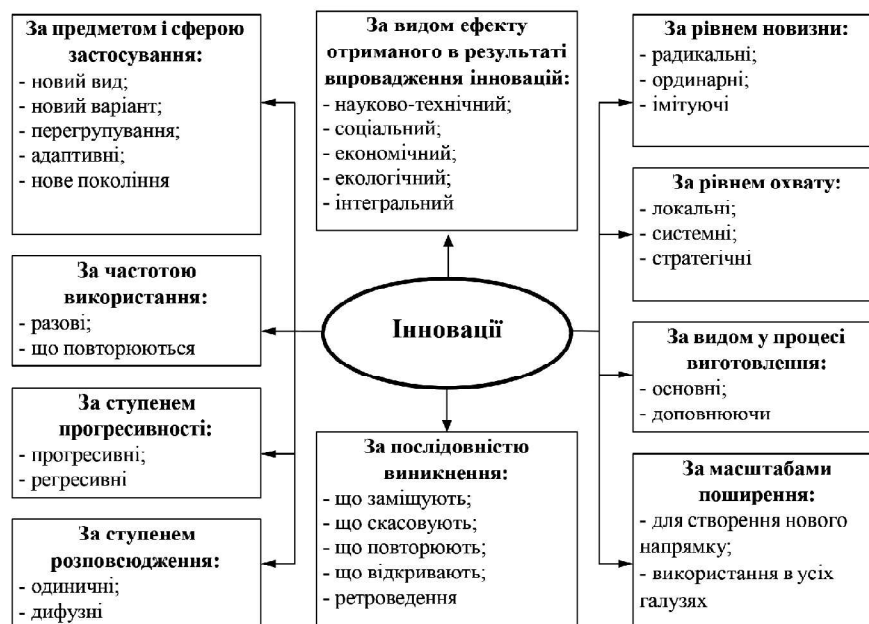


Рис. 3. Види інновацій підприємства

Джерело: складено за дослідженнями автора.

пропорцій розвитку галузей народного господарства, регіональних аспектів; визначається діяльність підприємств і організацій. Якщо будуть порушені принципи господарювання, економічні закони та закономірності функціонування ринку, то на державному рівні відбудеться серйозна деформація економіки, соціальні потреби.

Сучасний неотехнологічний розвиток і високий рівень конкуренції спонукають сільськогосподарські підприємства до процесу інноваційної діяльності й ефективного управління ним у стратегічних періодах, пов'язаних з існуючими просторово-динамічними можливостями усіх рівнів їх внутрішньої архітектури щодо зміни власних параметрів стану в певний проміжок часу, що, в свою чергу, дозволяє підвищувати рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств.

Недостатні управлінські знання на рівні керівництва конкретного підприємства, погане розуміння сутності ринку та конкуренції можуть призвести до втрати значної частини прибутку, а то й до повного знищення підприємства. Одним із напрямів, що сприяє успішному функціонуванню підприємств аграрного сектору в ринкових умовах, є використання інструментів стратегічного управління.

Сучасний світ постійно змінюється під впливом технологічних інновацій, геополітичних подій, економічних потрясінь та інших факторів. Це робить традиційні підходи до стратегічного планування та управління менш ефек-

тивними, адже вони не завжди встигають за динамікою змін. Сучасний бізнес стає все більш складним та багатограним, що потребує нових підходів до управління. На сьогодні не існує адаптованої цілісної ефективної системи стратегічного менеджменту для суб'єктів господарювання в сучасних умовах, необхідним формування укрупненої моделі включення процесу менеджменту підприємства в систему стратегічного розвитку [7, с. 11, 13].

Однак формування стратегічних рішень у ринковій економіці для забезпечення ефективної діяльності сучасним підприємствам будь-якої організаційно-правової форми та галузевої приналежності, що функціонують у складному соціально-економічному середовищі, слід постійно здійснювати з упровадженням інновацій. Вони зумовлюються економічною необхідністю суб'єкта господарювання, оскільки підтримка належного рівня конкурентоспроможності в сучасних умовах неможлива без інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи щодо розроблення і освоєння нових технологій, випуску нової продукції, а також розвитку та розширення каналів її збуту, підтримки позитивного іміджу підприємства тощо. Крім того, в умовах обмеження ресурсів для відшкодування витрат, які постійно зростають, перед підприємствами постають питання пошуку різноманітних шляхів і можливостей збільшення обсягів виробництва та продажу продукції і, відповідно, зростання прибутку. Найефективнішим засобом досягнення поставлених завдань є інновації. Конку-

ренція на їх основі викликає потребу розроблення інноваційної стратегії, яка стосується всіх підсистем підприємства і зводиться до певного стратегічного набору (портфеля) інноваційного змісту [8].

Впровадження інноваційних систем управління соціально-економічним розвитком агропродовольчої сфери відкриває широкі перспективи. Для реалізації цих перспектив необхідно: створити сприятливі умови для розвитку інноваційної діяльності в агропродовольчій сфері; підвищити рівень кваліфікації кадрів; забезпечити доступ до фінансування. Впровадження інноваційних систем управління соціально-економічним розвитком агропродовольчої сфери може стати одним із ключових факторів модернізації української економіки, підвищення її конкурентоспроможності та забезпечення продовольчої безпеки країни [9].

Стабілізація положення в аграрному секторі, вихід галузі з кризового стану неможливі без активізації інноваційної діяльності та формування інноваційного напрямку розвитку, адже при існуючому рівні конкуренції та постійній технологічній зміні саме інноваційний вектор розвитку є рушійною складовою економічного зростання країни. За допомогою інновацій підприємства аграрного сектору мають можливість стати лідерами у конкурентній боротьбі, однак досягнення цієї мети можливе лише за умови повноцінного та успішного функціонування всіх складових системи розвитку аграрного сектору економіки, ключовим компонентом якої є інноваційно-орієнтований розвиток.

На результати господарської діяльності сільськогосподарських підприємств впливають природно-кліматичні умови. Під впливом дощів, посухи, заморозків та інших природних явищ врожаї можуть значно знизитися; може знизитися продуктивність праці та багато інших продуктивних показників. Для сільськогосподарства характерна сезонність виробництва, що призводить до нерівномірного використання трудових ресурсів, техніки, нерівномірності реалізації продукції та надходжень. Сільське господарство має тривалий виробничий процес, який не збігається з трудовим періодом. Значення багатьох показників можна визначити лише в кінці року. Рівень розвитку сільськогосподарського виробництва залежить не тільки від економічного, а й біологічних, хімічних та фізичних законів. Це ускладнює можливість вимірювання впливу факторів на результати бізнесу [10].

Одним із найважливіших напрямів розвитку сільськогосподарського виробництва слід вважати його подальшу інтенсифікацію. Отже, для багатьох організацій, які стикаються з проблемами виживання на ринку, основною умовою успішності та ефективності управління є інноваційна стратегія, метою якої є максимальне задоволення вимог споживачів щодо кількості та якості продукції за мінімально можливих витрат на її розробку та виробництво.

Інноваційна стратегія — це дуже складна і багатогранна проблема, яка зачіпає весь комплекс відносин в економічних системах: дослідження, розробки, виробництва, збуту, обслуговування. Проте інноваційна діяльність у більшості організацій здійснюється в невеликих обсягах. Це пов'язано з тим, що товаровиробники практично не мають власних обігових коштів і поповнити їх за рахунок внутрішніх резервів при наявних результатах господарсько-фінансової діяльності не є можливим [6].

Система управління інноваціями на підприємстві повинна містити в собі комплекс потрібних фінансово-економічних та господарських функцій, дій та процесу управління для підтримання необхідної структури інноваційних проєктів фірми [11].

Принципами формування стратегії інноваційного розвитку підприємств, які можливо застосувати до підприємств аграрного сектору, є:

1. Виявлення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку.
2. Моніторинг змін ринкового середовища та вивчення його впливу на інноваційний розвиток підприємств.
3. Дослідження і прогнозування кон'юнктури ринку підприємств галузей національної економіки, а також їх основних економічних показників діяльності.
4. Аналіз діючої стратегії розвитку підприємств та її можливої зміни щодо інноваційних можливостей підприємств.

Щодо стратегічних напрямів інноваційного розвитку підприємств аграрної сфери, то вони можуть виокремлюватися у межах підприємств окремих галузей виробництва, таких як насінництво і селекція, виробництво сільськогосподарської продукції, промислова переробка аграрної продукції тощо. Реалізація стратегії інноваційного розвитку та досягнення інноваційних цілей можуть здійснюватися різними шляхами. Для вибору оптимального варіанту слід розробляти альтернативні проєкти, які спрямовані на розв'язання конкретних страте-

гічних інноваційних завдань. Критерієм відбору таких проектів повинна виступати максимальна віддача від вкладених інвестицій, що визначається величиною дисконтованих грошових потоків протягом терміну життя проекту [12, с. 47].

Агропромислова сфера потребує вже сьогодні впровадження інноваційних розробок, а державі необхідно час для відновлення наукового потенціалу. Стратегічним завданням держави в цьому процесі має стати запровадження інституцій, які здатні створити належні умови для ефективного запозичення найкращих інноваційних продуктів та просування їх у діяльність підприємств аграрного сектору України. Заходи мають покращити матеріально-технічну базу з метою її оновлення, зменшити витрати на виробництво, сприятимуть підвищенню продуктивності праці та енергозаощадженню, дадуть змогу покращити якість та асортимент аграрної продукції та як наслідок, підвищити конкурентоспроможність аграрних підприємств на зовнішніх ринках через: створення механізму вільної конкуренції між суб'єктами інноваційної діяльності та формування ринку інновацій; створення певних умов для залучення інвестицій в аграрний сектор економіки, в тому числі в інновації, вдосконалення податкового законодавства, запровадження ринку землі тощо; надання пільг аграрним підприємствам, які активно втілюють інноваційні розробки у своїй виробничій діяльності; реалізацію правового механізму з захисту права власності на отримані результати науково-технічної діяльності; розвиток та формування інфраструктури інноваційних технологій; запровадження інформаційної політики, спрямованої на створення "інноваційного мислення" менеджерів підприємств аграрного сектору економіки [13].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Отже, управління інноваціями на підприємстві є одним із найскладніших завдань, з якими постійно стикаються керівники підприємств і на вирішення якого має бути спрямована взаємодія всіх підрозділів підприємства. Для забезпечення інноваційного розвитку підприємства необхідно сформулювати та впровадити механізм управління інноваційними процесами і створити умови для реалізації інноваційної моделі його розвитку на основі як просування інновацій в економічній та виробничій сферах діяльності аграрного підприємства, так і для реалізації інноваційних підходів в управлінні со-

ціальним розвитком. Саме комплексне застосування інновацій у всіх сферах функціонування підприємства дозволить подолати існуючі проблеми та загрози і забезпечити його соціально-економічний розвиток та зростання конкурентоздатності. Головною метою стратегічного управління інноваціями на підприємстві є забезпечення довгострокового функціонування інноваційного процесу задля створення конкурентоспроможної продукції за новітніми технологіями у найбільш ефективний та оптимальний спосіб. Майбутнім напрямом дослідження у цій предметній галузі може стати обґрунтування теоретико-методологічного підходу до формування організаційно-економічного механізму стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства.

Література:

1. Чіков І. А. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття "інновація". Ефективна економіка. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7450> (дата звернення: 17.10.2024).
2. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та проблеми аналітичного забезпечення в умовах індикативного управління. Бізнес Інформ. 2014. № 11. С. 75—79.
3. Юрчук Н. П., Людвік І. І. Чинники інноваційного розвитку аграрних підприємств. Ефективна економіка. 2021. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8908> (дата звернення: 19.10.2024).
4. Адаменко О.А. Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств. Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2010. № 35. С. 5—10.
5. Данько М.І., Дикань В.Л., Калініченко Л.Л. Підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів. Х.: УкрДАЗТ, 2010. 167 с.
6. Стадник В.В., Йохна Й.А. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. К.: Хмельницький: ХНУ, 2011. 332с.
7. Лепейко Т.І., Чикуркова А.Д., Федірець О.В. Адаптивна модель стратегічного менеджменту підприємства в умовах управління змінами. Агросвіт. 2024. № 16. С. 10—15. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/4328> (дата звернення: 19.10.2024).
8. Соколюк С.Ю. Концептуальні засади стратегії інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. Економіка і суспільство. 2017. Випуск 13. URL: <https://economyand>

society.in.ua/journals/13_ukr/123.pdf (дата звернення 19.10.2024).

9. Федірець О.В., Брикайло Є.Б., Равлюк І.В. Інноваційна система управління соціально-економічним розвитком агропродовольчої сфери. Інвестиції: практика та досвід. 2024. Вип. 15. С. 60—65 URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4296/4331> (дата звернення 20.10.2024).

10. Шаманська О.І. Формування системи інноваційно-орієнтованого розвитку аграрних підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 19. С. 17—23. URL: <http://repository.vsu.org/getfile.php/19519.pdf> (дата звернення 18.10.2024).

11. Пархоменко Т.В., Красношопка В.В. Формування системи управління інноваціями на підприємстві. Ефективна економіка. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2940> (дата звернення 20.10.2024).

12. Ліпич А.Г., Радіщук Т.П. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємства на засадах прогнозування кон'юнктури ринку автомобілебудування: [монографія]. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 224 с.

13. Скрипник В.В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут". 2021. № 20. С. 19—24. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/252585> (дата звернення 20.10.2024).

References:

1. Chikov, I.A. (2019), "Theoretical approaches to defining the concept of "innovation"", *Efektivna ekonomika*, vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7450> (Accessed 17.10.2024).

2. Voloschuk, L.O. (2014), "Innovative Development of Industrial Enterprise: Substance and Problems of Analytical Support under Conditions of Indicative Management", *Business Inform*, vol. 11, pp. 75—79.

3. Yurchuk, N. and Liudvik, I. (2021), "Factors of innovative development of agricultural enterprises", *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8908> (Accessed 19.10.2024).

4. Adamenko, O.A. (2010), "Conceptual bases of innovative development of enterprises", *Naukovi pratsi Natsional'noho u-tu kharchovykh tekhnologij*, vol. 35, pp. 5—10.

5. Dan'ko, M.I. Dykan', V.L. and Kalinichenko, L.L. (2010), *Pidvyschennia investytsijno-*

innovatsijnoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv zaliznychnoho transportu v umovakh intehtratsijnykh protsesiv [Increasing the investment and innovation potential of railway undertakings in the context of integration processes], UkrDAZT, Kharkiv, Ukraine.

6. Stadnyk, V.V. and Jokhna, J.A. (2011), *Stratehichne upravlinnia innovatsijnym rozvytkom pidpriemstva* [Strategic management of innovative development of the enterprise], KhNU, Khmel'nyts'kyj, Ukraine.

7. Lepejko, T.I. Chykurkova, A.D., and Fedirets', O.V. (2024), "Adaptive model of strategic management of the enterprise in the conditions of change management", *Ahrosvit*, vol. 16, pp. 10-15, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/4328> (data zvernennia: 19.10.2024).

8. Sokoliuk, S.Yu. (2017), "Conceptual principles of the strategy of innovative development of agricultural sector enterprises", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 13, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/123.pdf (Accessed 19.10.2024).

9. Fedirets', O.V. Brykajlo, Ye.B. and Raviuk, I.V. (2024), "Innovative management system of socio-economic development of the agro-food sector", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 15, pp. 60—65, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4296/4331> (Accessed 20.10.2024).

10. Shamanska, O. (2018), "Formation of the innovated-oriented development system in agrarian enterprises", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 17—23.

11. Parkhomenko, T.V. and Krasnoshopka, V. (2014), "Building management innovations at the enterprise", *Efektivna ekonomika*, vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2940> (Accessed 20.10.2024).

12. Lipych, L.H. and Radischuk, T.P. (2013), *Formuvannia stratehii innovatsijnoho rozvytku pidpriemstva na zasadakh prohnozuvannia kon'iunktury rynku avtomobilebuduvannia* [Formation of the strategy of innovative development of the enterprise on the basis of forecasting the situation of the automotive market], Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, Luts'k, Ukraine.

13. Skrypnyk, V.V. (2021), "Innovative development of agricultural enterprises of Ukraine: current state, problems and development prospects", *Ekonomichnyj visnyk NTUU "Kyivs'kyj politekhnichnyj instytut"*, vol. 20, pp. 19—24, available at: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/252585> (Accessed 20.10.2024).

Стаття надійшла до редакції 20.10.2024 р.